

Ještě o Chvilkách na Letné

Mám rád bratříčka. Tedy spíš Bratříčka. Jsem sice jedináček, ale přesto často a s respektem sleduju jeho názory, byť s některými nesouhlasím. Bratříček je vlogger: nejlepší ze všech, které znám. Kvalifikovaný, rozvážený, s širokým rozhledem a přirozenou moudrostí – jež nebývá vždy vyhrazena jen lidem starším. Vyniká analytickým myšlením a nepředpojatým, ovšem vnitřně konzistentním názorem na svět. Zaujme také kultivovaným slovníkem i dikcí a rovněž technickou zdatností.

7. června uveřejnil [vlog věnovaný chvilkařům a jejich tehdejší akci na Václaváku](#). Jeho slova lze ovšem plně vztáhnout i na masové shromáždění na Letné před týdnem. Bratříček se vymezuje (3:49n) proti snaze vnášet do takovéhle akce, prezentované jako protibabišovská, jiná témata: sympatie k Evropské unii, odpor proti prezidentu Zemanovi a tak dále.

Po Letné by byl mohl připomenout i ekologická hesla nebo snahu spojit Babišovy průšvihy se Zemanovým odmítnutím odvolat ministra kultury (viz konverzační přemet redaktorky v [ČRo 26. 6.](#); od 5:58).

Že by existovala souvislost dnešních akcí s protirežimními demonstracemi před třiceti lety? No, tak jednoduché to zase není.

Především zaujme zcela odlišný poměr mezi hesly negativními a pozitivními nyní a tehdy. Zatímco dnes převládají hesla odmítavá (Andrej Babiš dokonce jako ničitel planety: [Na mrtvé Zemi nebude líp](#)) nad hesly programovými, tenkrát (byl jsem na listopadové Letné a předtím i na jiných pražských akcích) se mnohonásobně častěji ozývalo *Svobodné volby než Jakeše do koše*.

Nynější četnost a tematická rozprostraněnost negativních hesel svědčí o tom, že demonstranti – navzdory transparentům – ani tak nevystupují *proti* nějakému konkrétnímu problému, ale spíš manifestují svůj postoj *pro* něco. A teď jde o to, pro co.

To je otázka, která nám dá trochu zabrat, a tak se nejprve podívejme, kdo dnešní demonstranti jsou.

Nejracionálnější a nejakceschopnější jádro představují političtí guruové chvilkařů. Samozřejmě vědí, že ani sebedešší série sebevětších demonstrací Babiše neodstraní. Ale může – a takový je záměr – v příštích parlamentních volbách ubrat ANO cenné procentní body, takže ačkoli babišovci zvítězí, vládu bude možné sestavit bez nich. Tento postup byl již s úspěchem použit v r. 2010, kdy sociální demokracie sice vyhrála volby, ale proti jejímu šéfovi Jiřímu Paroubkovi byla dlouhodobě vedena natolik intenzivní a bezskrupulózní kampaň, že pravice mohla snadno volebního vítěze vyšachovat a vytvořit konzervativní Kalouskovu vládu premiéra Nečase.

Další složku demonstrantů tvoří idealisté, kteří věří, že bojovat proti Babišovi znamená čelit aktuálně největšímu zlu v naší zemi a měnit svět k lepšímu. Balzac podobné lidi nazývá bratrstvem božích příštípkařů. Asi bychom měli být vůči nim empatičtí: jsou to přece většinou mladí lidé. Jde ovšem o to, zda krácejí po cestě, která k jejich vznešeným ideálům opravdu směřuje.

Pak tu jsou pragmatičtí vykukové, často z malopodnikatelského prostředí, jimž Babišovy EET a kontrolní hlášení DPH ztížily daňové úniky, a tedy snížily příjmy.

Dost zřetelná skupina se skládá z obětí našeho vzdělávacího systému, který do nich vložil černobílé vidění světa, jež ovšem neplatí absolutně (komunistická minulost u někoho vadí, a u někoho zase ne).

Velmi viditelnou vrstvu představují velkoměstští herci, kteří v duchu pozdněobrozeneckého klišé přešli od zásady, že (dobré) divadlo je obrazem skutečnosti, k záměru, aby se (jejich) divadlo stalo předobrazem života.

S umělci se částečně překrývá vcelku intelektuálně vyhlížející skupina různých mesianistů ([Zastupují nespokojeného občana](#), A. G.), ale o patro níž už najdeme všelijaké Pištíky. A věřme, že jen nepočetnou bandu tvoří lidé s nesnášenlivým a segregačně-diskriminačním pohledem na některé společenské skupiny ([Voliči ANO pořád ještě nevědí, že jsou pouze toaletní papír](#), K. Z.).

Napříč těmito kategoriemi dorazili také ti, které je možné označit jako [frustrované voliče neúspěšných pravicových stran](#), ale myslím – navzdory některým hlasům –, že jich nebude mnoho.

Ovšem tipnul bych si, že zdaleka nejrozsáhlejší skupinu mezi demonstranty tvoří lidé ještě jiného druhu.

Pokud vytváříme paralelu mezi Letnou v listopadu 1989 a v červnu 2019, dopouštíme se jedné zásadní metodologické chyby. Aby totiž jakýkoli protest měl patřičnou, řekněme dějnotvornou váhu, musí jeho účastníci něco zřetelného riskovat: od rány pendrekem až třeba po existenční postih (na tenhle názor nemám kopyrajt, ale překvapuje mě, že v uplynulých dnech znovu nezazněl). Navíc, před třemi dekádami nerozhodla o změně režimu ani tak Letná, jako spíš následná generální stávka – ale kampak dneska s dělnickou solidaritou...

Dnešní účastníci antibabišovských akcí neriskují vůbec nic, a proto by se mělo mluvit spíše o *manifestacích* než o *demonstracích*. Myslím, že velmi mnoho lidí přichází na chvilkařské akce proto, aby vyjádřili svou přináležitost k aktuálnímu společenskému mainstreamu, který rozhodně Babiš se svým protestním hnutím ani solitérní Zeman neztělesňují. Tento mainstream je založen na (původně jen pravicovém) ekonomickém neoliberalismu (pomiňme, že ten není ani liberální, ani neo-) a ve sféře ideové se důsledně vyhýbá klasickým otázkám hospodářských a sociálních práv (je nápadné, že hesla demonstrantů tato práva nereflektují).

Místo nich se akcentuje souznění s unijními a natoidními preferencemi, prostě s celým nadnárodním politickým establishmentem, který obyvatelstvu – často zápasícímu s životní skepsí – ordinuje setrvalý konformní optimismus. Jeho základem je víra, že když zůstaneme v těsném kontaktu s hlavními názorovými a vlivovými proudy, vynese nám to ekonomický profit, což ovšem nemusí mít jen přízemně materialistický odér: být prachatý, to přece dneska znamená také lepší lékařskou péči, lepší vzdělání i šanci, že se kvůli dobrému bydlení nezadlužíme na celý život, ale jen na několik desetiletí. Tyto názory dneska prýští z učebnic a z médií, mezi nimiž se v tomto ohledu obzvlášť činí bakalovsko-veřejnoprávní blok.

Že to tak není a že dneska u nás názory veřejnosti formuje hlavně opět Babiš, tentokrát v roli ideově mělkého, „trumpovského“ mediálního magnáta? Ale kdeže, přečtěte si komentáře v Lidovkách nebo Mladé frontě a zjistíte, že Babiš si ze svých deníků jen vytváří fíkový list – patrně pod jistým tlakem okolností.

Souhrnně řečeno v duchu dnes již klasického textu (od V. H.): *Vedoucí obchodu se zeleninou šel na demonstraci s heslem „DE-MI-SI!“*.

Proč to udělal? Co tím chtěl sdělit světu? Je skutečně osobně zapálen pro myšlenku okamžitého pádu současné vlády? Jde jeho zapálení tak daleko, že cítí neodolatelnou potřebu se svým ideálem seznámit veřejnost? Uvažoval opravdu někdy aspoň chvilku o tom, zda mu současná vláda škodí víc než vlády minulé a jak by vypadala a co by do jeho života přinesla vláda nová? Myslím, že u drtivé většiny zelinářů lze právem předpokládat, že o textu hesel ve svých rukou celkem nepřemýšlejí, natož aby jimi vyslovovali něco ze svého názoru na svět.

To heslo dali našemu zelináři organizátoři z Milionu chviliek pro demokracii a mohl si k tomu ještě přibrat třeba červené trenýrky. Heslo si vzal prostě proto, že se to tak už léta

dělá, že to dělají všichni, že to tak musí být. Kdyby to neudělal, mohl by mít potíže; mohli by mu vyčíst, že se nezajímá o současné dění, někdo by ho mohl dokonce nařknout z toho, že není loajální. Udělal to proto, že to patří k věci, chce-li člověk v životě obstát; že je to jedna z tisíce „maličkostí“, které mu zajišťují relativně klidný život „v souladu se společností“.

To ovšem neznamena, že jeho počín nemá žádný motiv a smysl a že se svým heslem nikomu nic nesděljuje. To heslo má funkci znaku a jako takové obsahuje sice skryté, ale zcela určité sdělení. Verbálně by je bylo možné vyjádřit takto: já, zelinář XY, jsem zde a vím, co mám dělat; chovám se tak, jak je ode mne očekáváno; je na mne spolehnutí a nelze mi nic vytknout; jsem poslušný, a mám proto právo na klidný život.

Znak pomáhá tedy skrýt před člověkem „nízké“ základy jeho poslušnosti a tím i „nízké“ základy moci ve společnosti. Skrývá je za fasádou čehosi „vysokého“.

Tím „vysokým“ je ideologie.

T. M. 30. 6. 2019